

A DEATH-RELATED SUPERSTITION IN OVIDIU BÎRLEA'S 'DROUGHT'**Tarko Iulia Mirela****PhD. Student , „1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia**

*Abstract:*The third short story written by folklorist and prose writer Ovidiu Bîrlea, belonging to the volume *Marks on Rock. Sketches and Stories (1974)* deals with a profoundly dramatic theme, arousing several existential issues. Thus, the author approaches the human condition in relation to death, a kind of death that is assumed, premeditated and accepted, even imposed by the community, yet beyond the Christian morals. This fundamental theme has two main sub-themes: one of supreme sacrifice and the other, of suicide, both having not only obvious and easily-detectable elements in common but also numerous distinctive features.

Under the mark of timelessness, 'The elderly told about a terrible drought in the valley of the Abrud River' or 'The people started talking [...]', the narration is not elusive, as it is in fairy tales or legends, but it depicts a world that is alive, tightly-knit and extremely credible, due to the great number of details but mostly to the complexity of the character.

*Keywords:*superstition, death, sacrifice, drought, suicide

Ovidiu Bîrlea, unul dintre cei mai mari folcloriști din a doua jumătate a secolului al XX-lea, este o figură marcantă a culturii române, care pendulează între vocația sa de om de știință, folclorist, cercetător, care se apleacă cu pasiune, rigoare și putere de muncă asupra literaturii populare și vocația sa de prozator cu darul evocării, al portretizării unor personaje emblematice conturate într-un fermecător grai popular local, prin intermediul căruia prezintă mediile umane și peisajul îndrăgiților Munți Apuseni.

În mod cert, dominantă activității lui Ovidiu Bîrlea este cea de folclorist cu multiple preocupări științifice, însă, așa cum se întâmplă și în cazul altor scriitori, laturile complementare ale îndeletnicirilor sale au fost adesea obnubilate. Volumul de proză scurtă *Urme pe piatră. Schițe și povestiri*, publicat în anul 1974, la Editura Litera, este prima operă ficțională a meticulosului om de știință, prin care dovedește încă o dată, aleasa cultură populară și remarcabilele sale valențe creatoare de lumi arhaice, originale, purtătoare ale unor valori milenare.

Pentru autor, literatura beletristică este o formă de manifestare artistică prin care dezvăluie, diferitelor categorii de cititori și cercetători, acea personalitate puternică și complexă care dăruie folcloristicii românești mii de pagini de studii teoretice și îmbogățise patrimoniul arhivei multimedia de folclor cu documente exemplare; romanele sale, amintirile, portretele creionate dezvăluie alte fațete ale căutărilor sale și ilustrează o înțelegere a culturii populare românești în tot ce are aceasta mai profund și mai expresiv.¹

Volumul *Urme pe piatră* cuprinde șapte narațiuni cu titluri sugestive: *Umbra, Murgu, Seceta, Pety, Ceteră, doagă uscată, La clacă și Mitru*, care surprind aspecte profunde și singulare totodată, ale existenței țăranilor din spațiul bătut cu piciorul de autor, Mogoșul natal, Buciumul și Abrudul, ținuturi pe care le-a îndrăgit Ovidiu Bîrlea și de care s-a simțit legat întreaga viață prin mii de fire invizibile.

Personajele care populează povestirile sale sunt recrutate din toate staturile sociale: băieșii - lucrătorii în minele de aur, căutătorii de aur prin apele Buciumului, truditonii

¹ Sabina Ispas, *Verșul Buciumanilor*, în *Anuarul Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”*, serie nouă, tomul 25, București, Editura Academiei Române, 2014, p. 237.

pământului la coasă și la seceră, crescătorii de vite, nevestele trebăluind prin gospodărie, dar și cei avuți, directorul de la mină, acționarii de la băi, crâșmarii etc. O figură aparte în povestiri (ca și în romane, de altfel) este învățătorul satului - Ioan Costinaș, în povestirea *Ceteră, doagă uscată* și Bota în povestirea *Umbra* – acesta este integrat în sat, respectat de oameni și devotat meseriei, un intelectual cu vederi largi. În mod sigur, prototipul acestei tipologii a personajului a fost dascălul care i-a îndrumat pașii spre învățătură lui Ovidiu Bîrlea. Nu sunt ignorați de autor nici nevoiașii, cei rătăciți prin sate în căutarea milei sau a sensului, precum: Pety (din povestirea cu titlul eponim), Mitru (din povestirea cu același titlu) și Ciobu (din povestirea *Seceta*).²

Titlul metaforic al volumului *Urme pe piatră* anunță intenția vădită a scriitorului de a realiza artistic o „depoziție” a existenței moților, însăși semnificația cuvântului „urmă” conotând ideea unei atestări a vieții, o mărturie a acesteia. „Piatra” este un semn al stabilității și al echilibrului, devenind simbol al sălașului străbunilor. În virtutea caracterului ei imuabil, piatra sugerează înțelepciunea,³ în cazul de față, făcându-se referire la înțelepciunea de a păstra vie memoria înaintașilor săi. Această preocupare a prozatorului decurge din însăși statura sa de folclorist și etnograf care intenționează să pună în valoare obiceiurile, cutumele, modul de a fi al omului de la munte cu accent pe viața băieșilor și a tăietorilor de păduri, relatate cu o artă a detaliului care transformă pe alocuri pagina într-o simplă dare de seamă antropologică și etnografică. Spre a oferi substanță și anvergură acestor notații, el coboară în timp la substratul mitico-magic al credințelor și a fondului ancestral de superstiții.⁴

A treia povestire din volum, *Seceta*, abordează o tematică cu un profund caracter dramatic, ridicând probleme de factură existențială. Este surprisă, astfel, dimensiunea condiției umane în raport cu moartea, o moarte asumată, premeditată, acceptată sau chiar impusă de comunitate, dar care se sustrage moralei creștine prin plasarea ei în zona de influență a superstiției. Acestei teme fundamentale i se subordonează două subteme: cea a sacrificiului suprem și cea a sinuciderii, cu elementele comune presupuse, dar și cu suficiente note distincte.

Ca și în povestirile lui Ion Agârbiceanu, Ovidiu Bîrlea aduce în prim plan o umanitate gravă, relatând destinul unor oameni umili, aproape cerșetori, cărora lumea nepăsătoare din jur le dorește moartea. O existență chinuită trăiește și personajul povestirii *Seceta*, băieșul Ciobu, care își vinde pur și simplu viața pe o pungă cu galbeni, bani cu care chefuiește și trăiește ca un boier ultimele sale zile, înainte de a merge să își pună capăt zilelor prin spânzurare.⁵ Gândul mângâietor al amărâtului care se condamnase la moarte este generat de superstiția, întărită și promovată de comunitate, conform căreia seceta din ținutul lor poate fi abolită, dacă un om se spânzură. Paralela pe care autorul o face între seceta zilelor de vară și trăirile tot mai *uscate* ale personajului sunt bine reliefate, iar dramatismul finalului vine să ne învedereze constatarea că prozatorul dovedește simț de observație și putere de a susține un dialog viu și concentrat, în stare de a evidenția trăirile psihologice ale protagonistului.⁶

Pusă sub semnul atemporalității: „Povesteau bătrânii de o secetă cumplită pe valea Abrudului.”⁷ sau „Lumea prinse a povesti [...]”⁸, narațiunea nu se sustrage veridicității asemenea basmelor sau legendelor, ci conturează o lume vie, încheată și credibilă, atât prin numeroasele detalii furnizate, cât mai ales prin complexitatea personajului propus de autor.

² Doina Blaga, *Ovidiu Bîrlea, prozator realist*, în „Discobolul”, Alba Iulia, serie nouă, nr. 121-122-123 (126-127-128) / ian.-febr.- mart., 2008, p. 254.

³ Jean Chevalier, Alain Gheerbrant (coordonatori), *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, traducere de Micaela Slăvescu, Laurențiu Zoicaș (coordonatori), Iași, Editura Polirom, 2009, p. 724.

⁴ Mircea Popa, *Ovidiu Bîrlea – prozatorul*, în „Discobolul”, Revistă de cultură, Alba Iulia, serie nouă, anul XX, nr. 235-236-237, iulie-august-septembrie, 2017, p. 208.

⁵ *Ibidem*, p. 214-215.

⁶ *Ibidem*, p. 215.

⁷ Ovidiu Bîrlea, *Urme pe piatră. Schițe și povestiri*, București, Editura Litera, 1974, p. 39.

⁸ *Ibidem*, p. 39.

Naratorul obiectiv își lasă personajul să-și dezvăluie trăsăturile în momentele de încordare, consemnându-i gesturile, mimica, limbajul și prezentând relațiile sale cu celelalte personaje: „Se iscă un șopot dulce cu undiri amare. Ascultătorii rămaseră țintuiți locului. Numai Ciobu se răsti cu mâinile în lături, apoi sări și deschise ferestrele: - Așa să audă și cerul și pământul! – Apoi începu să umble prin odaie ca prins de friguri.”⁹ Adesea este utilizat stilul indirect liber și monologul de factură tradițională: „Sărace dealuri și văi, cum v-ați putut usca! Da-n curând, pâraiele au să fiarbă, șteampurile să pornească și pământul să mustească!”¹⁰

Incipitul povestirii se plasează sub semnul unei imagini apocaliptice a văii Abrudului pârjolită de o secetă cumplită: „Pajiștile îngălbeniseră; din loc în loc, scoarța crăpase ca o coajă răsoaptă și când strecheau vitele, pământul duduia a gol, stârnind nori de praf.”¹¹ Numeroasele pasaje descriptive dovedesc talentul pictural al naratorului, fixând toponimia și așezarea geografică, asemenea unui obiectiv de filmat cu încetinitorul, stăruind asupra celor mai mici detalii:¹² „Câteodată părea că zărilor se îndreaptă. Fâșii subțiri de nori alburii se grămădeau în pâlcuri cu creștetele din zare. Oamenii ieșeau în praguri și se uitau cutremurați. Pânza norilor stăruia câtăva vreme, se făcea cenușie, apoi se îndepărta spre văile vecine.”¹³ Șteampurile băieșilor se opriseră demult, iar îngrijorarea sătenilor creștea, mai ales că doar ținutul lor era ocultat de ploaie „ca un făcut”, în celelalte văi vecine, plouând chiar cu viituri mari.

Intriga începe să se contureze în momentul în care „cineva” afirmă că doar un om spânzurat i-ar putea scăpa de această năpastă, iar pentru a întări ideea necesității unui sacrificiu uman, sunt exemplificate alte două situații anterioare: una petrecută în dealul Zlatnei și alta sub vârful Geamăna. Simbolul spânzuratului, cu inactivitatea sa aparentă, cu poziția care indică o supunere absolută, promite și asigură o mai mare putere ocultă sau spirituală: regenerarea htoniană. Spânzuratul a renunțat la exaltarea energiei proprii, se dă în lături pentru a primi mai bine influențele cosmice.¹⁴

Un sătean anonim, denumit de autor tot „cineva” ca și cel care induse ideea necesității unui sacrificiu prin spânzurare, sugerase aberant, substituindu-se divinității, că persoana potrivită pentru un astfel de gest ar fi Ciobu, cu numele său adevărat Nicolae, motivând că: „Era un băieș sărac și singur care trăia de pe o zi pe alta.”¹⁵

Într-adevăr soarta nu a fost prea generoasă cu Nicolae, i-au murit soția și copilele de tuberculoză, nu s-a mai căsătorit, a renunțat și la slujbă, luase drumul cârciumelor, ajungând acasă doar noaptea, iar atunci urca în târnaț cu scara de la pod, fiindcă treptele se stricaseră și nu le-a mai reparat. De altfel, porecla Ciobu, primită nu se știe de când, parcă îi este predestinată, *ciobul* fiind ceva inutil, incomplet, nefuncțional independent, fragil - că de aceea a rămas un ciob, păstrând totodată o permanentă nostalgie a întregului, a armoniei.

Zvonurile despre posibilitatea readucerii ploii prin spânzurarea unui om au ajuns și la urechile lui Danciu, directorul minei de la Rodu, un bogătaş despre care circulau o serie de legende, conform cărora: s-ar fi rugat lui Dumnezeu să nu îi mai dea atâta aur că nu mai are ce face cu el; ar servi la masă oaspeților mămăligă spre a o presăra cu pulbere de aur în văzul tuturor sau ar fi vrut să își podească locuința cu galbeni, dar împăratul nu i-a dat voie decât dacă așază monedele în dungă, dar văzând că risipește prea mult aur, s-a răzgândit. Directorul îi propune lui Ciobu „să facă un pustiu de bine”¹⁶ și să se spânzure, însă omul refuză,

⁹*Ibidem*, p. 47.

¹⁰*Ibidem*, p. 49.

¹¹*Ibidem*, p. 39.

¹² Doina Blaga, *Ovidiu Bîrlea, prozator realist*, în „Discobolul”, Alba Iulia, serie nouă, nr. 121-122-123 (126-127-128) / ian.-febr.- mart., 2008, p. 253-254.

¹³ Ovidiu Bîrlea, *Urme pe piatră*, ed. cit., p. 39.

¹⁴ Jean Chevalier, Alain Gheerbrant (coordonatori), *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, traducere de Micaela Slăvescu, Laurențiu Zoicaș (coordonatori), Iași, Editura Polirom, 2009, p. 858.

¹⁵ Ovidiu Bîrlea, *Urme pe piatră*, ed. cit., p. 40.

¹⁶*Ibidem*, p. 40.

motivând că nu e vrednic de menirea aceasta: „cerul e mai adânc de cum socot oamenii și nu e bine să fie mânjit cu toate scursorile pământului.”¹⁷

Sacrificarea vieții presupune în esența sa o acțiune prin care cineva devine sacru, în sensul că se desparte de sine și de întreaga lume rămasă profană și se oferă divinității ca zălog de supunere, ascultare, căință sau dragoste. Sacrificiul, în general, este legat de ideea unui schimb, fie la nivelul energiei creatoare, fie la acela al energiei spirituale. Cu cât obiectul material oferit este mai prețios, cu atât energia spirituală primită în schimb va fi mai puternică, oricare ar fi scopurile ei, purificatoare sau împăciuitoare. În concepția sacrificiului transpare întreaga formă a simbolului: pentru că un bun material simbolizează unul spiritual, ofranda celui dintâi atrage ca recompensă acordarea celui de-al doilea – am putea spune că e o compensație dreaptă și pe măsură.¹⁸ În creștinism însă, viața este întotdeauna preferată morții, sacrificiile umane fiind interzise și înlocuite cu asceza, sacrificiul de sine meritând a fi privit dintr-o perspectivă justă, născut dintr-o smerenie sinceră și o plenitudine a iubirii.

Totuși Ciobu se răzgândește, acceptă propunerea directorului în schimbul greutateii lui în aur, iar ulterior, sub impactul unui vis misterios, despre care spune că ar fi păcat să se afle, revine asupra deciziei, cerând aur doar atât cât cântărește capul său. Cântărirea și târgul se încheie la fierărie, în văzul tuturor, asemenea oricărei tranzacții profane, iar Ciobu își vându viața pe trei kilograme și jumătate de aur, urmând ca în trei-patru zile să își pună capăt zilelor.

Actul suicidal reprezintă un fenomen ale cărui începuturi se confundă cu începuturile umanității. Ideea sinuciderii deliberate invocă divergențe de opinii în diferite societăți și culturi. Ipoteze asupra comportamentului unui sinucigaș au fost intens dezvoltate de studii psihologice sau de psihiatrie. Cazul personajului Ciobu este mai atipic, în special pentru că intenția curmării proprii vieți vine la sugestia sătenilor, camuflată moral fiind de motivația binelui colectivității: „numai un om spânzurat i-ar putea scăpa de năpastă.”¹⁹ Cu toate acestea, dacă citim cu atenție textul, observăm că nimeni nu i-a spus direct omului că s-ar cuveni să se spânzure spre a aduce ploaia pe valea Abrudului. În discuția cu bogătașul Danciu, Ciobu vine în întâmpinarea dorinței sale, acesta nici nu este lăsat să o verbalizeze: „Am înțeles, ai vrea să mă spânzur ...”²⁰, ceea ce ne permite să facem supoziția că bietul om se gândise într-o oarecare măsură la sinucidere, ceea ce face posibilă încadrarea sa în tipologia atât de diversificată a sinucigașilor, după cum susțin cercetările din domeniul psihologiei. Afirmatia poate fi susținută, dat fiind fondul său depresiv desprins din modul de viață: „Nu mai punea seamă nici pe el, nici pe ale lui”²¹, la care se adaugă caracterul său introvertit și lipsa de comunicare cu semenii: „Mic de statură și cam adus de spate, nu vorbea bucuros decât la un pahar de băutură.”²² De altfel, autorul îi face și o scurtă anamneză în partea de început a povestirii, aflând că Ciobu a fost un băieș vrednic, cu o casă trainică și o gospodărie de care se preocupa. Moartea nevestei și a celor două fiice îl aruncă în hăurile disperării și îi modifică radical viața. Nemaigăsindu-și rațiunea de a trăi, Ciobu se abandonează sorții și muncește cu ziua la baie până la data plății, iar apoi colindă crășmele până își isprăvește banii.

Un alt argument al tentației suicidare decurge din scena dialogului imaginar al personajului, care se vedea deja mort, cu divinitatea. La întrebarea formulată de „glasul înfricoșat”: „De ce ți-ai luat zilele, măi omule?”, Ciobu nu răspunde că gestul său este pentru binele tuturor, că e un sacrificiu, deși se erijează în această ipostază a soliei la poarta cerului care se jertfește pentru îndurare, ci el răspunde punând pe prim-plan motivele sale personale: „De năcaz și de urât. C-am avut și eu o nevestă ca o zână și două copile ca două flori și când

¹⁷*Ibidem*, p. 41.

¹⁸ Jean Chevalier, Alain Gheerbrant (coordonatori), Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere, *ed. cit.*, p. 799-800.

¹⁹ Ovidiu Bîrlea, *Urme pe piatră, ed. cit.*, p. 39.

²⁰*Ibidem*, p. 41.

²¹*Ibidem*, p. 40.

²²*Ibidem*, p. 40.

mi-o fost și mie mai drag, m-au lăsat singur să iau crâșmele la rând.”²³ De unde deducem că personajul s-a angajat în mod conștient într-o acțiune de suprimare a propriei vieți, iar contextul sacrificiului pentru ploaie constituie un impuls sau un stimulent care conduce gândul către tentativa de sinucidere.

Luarea deciziei de a se spânzura determină apariția unor subite schimbări de personalitate, Ciobu are un comportament derutant, contradictoriu, manifestându-se când expansiv, volubil, exuberant: „Porunci apoi să se umple două mese cu sticle și pahare pentru el și banda lui Ghiuț. [...] Ciobu se făcu stăpân a toate. Bătea tactul cu mâna, întărea cu degetul când îi venea mai bine, îi domolea pe ceterași până la șoaptă, apoi îi îndemna să tragă din răspuțeri.”²⁴, când lucid, reflexiv și taciturn: „Ciobu se lăsă cu coatele pe masă și cu capul în pumni.”²⁵

Despărțirea de lume și de viață este ușor de imaginat pentru fiecare, dar când sosește clipa de a trăi acest eveniment, percepțiile și atitudinea se schimbă. Ciobu consideră important să-și ia rămas bun de la toți cunoscuții într-o ținută onorabilă, de aceea „își face cioareci noi, cumpără un piptar cusut cu flori de mătase, cizme de lac, laibăr alb și o pălărie de cea scumpă cu șnururi aurii.”²⁶ Aduce din oraș o căruță încărcată cu toate bunătățile își îi invită la petrecere pe cei de seama lui, cu care povestește despre dificultatea muncii la baie.

În presupusa ultimă zi din viață, Ciobu pleacă în Abrud cu gândul de a se îndrepta încet către creștetul Vulcoiului, locul ales pentru sacrificiu sau pentru sinucidere, depinde de interpretare. Pe această cale face trei popasuri, în trei cârciume, se refugiază întâi la *Detunata*, unde îi tocmește ceterași pe cei din banda lui Ghiuț, care îl vor însoți cu căruțele și la crâșma Dăndeoaiei, în capătul Buciumului, și la crâșma lui Laie, din Dealu Mare.

Petrecerea sa zgomotoasă stârnește atitudini diferite, un cetățean îl identifică astfel: „Ăsta-i buciumanul care s-a vândut pe o straiță de aur.”²⁷, altul îi aruncă: „Du-te dracului, bolundule, nu ne spurca orașul!”²⁸, cert este că Ciobu rămâne inflexibil, continuându-și drumul. Întâlnirea cu un polițist care îl apostrofează pentru gălăgie, îi oferă prilejul, omului care nu mai are nimic de pierdut, să își exprime franc disprețul, sfidarea față de autoritatea împăratului: „Eu-s împăratul măririi care leagă cerul și pământul! Eu-s omul care aduce ploaia și-s mai tare decât împăratul vost, că el nu se poate potrivi cu cerul ca mine. Și scoase un galben, scuiță pe chipul împăratului, apoi îl trânti și-l călcă cu piciorul.”²⁹ La această neașteptată replică, polițistul nu reacționează, ci îi dă voie să își urmeze drumul.

Cinstirea cu mâncare, băutură din belșug și cu ceterași se voia o sărbătorire a vieții și totodată a morții: „Ăsta-i jocu jocului/ Și pomeana Ciobului ...”³⁰, după cum el însuși strigă în timpul dansului. Omul se detașează cu seninătate de iminența morții, pe care o receptează firesc ca pe o trecere dincolo, ceea ce îi și permite să facă glume: „Hai, bea și tu și mâine dimineață când ti-i scula, să te uiți după mine pe aripa norului și să-mi faci cu mâna ...”³¹ La ultimul popas, omul chiar pare să se grăbească fiindcă momentul împlinirii legământului se apropie: „Dă-ne iute ceva bun [...]”³², „Măi crâșmare, ian asprește-ți muierea să ațâțe focul [...]”³³ sau „Nu mai bombăni atâta și poartă-te, că puțin a mai rămas!”³⁴

²³*Ibidem*, p. 48.

²⁴*Ibidem*, p. 43.

²⁵*Ibidem*, p. 48.

²⁶*Ibidem*, p. 42.

²⁷*Ibidem*, p. 43.

²⁸*Ibidem*, p. 43.

²⁹*Ibidem*, p. 43.

³⁰*Ibidem*, p. 44.

³¹*Ibidem*, p. 44.

³²*ibidem*, p. 46.

³³*Ibidem*, p. 47.

³⁴*Ibidem*, p. 47.

Potrivit credinței creștine, pentru iertarea păcatelor și mântuirea sufletului, se fac acte de binefacere sau de milostenie, un gest de ultimă pomană consideră că face și Ciobu când îl ospătează pe sărmanul bătrân schiop, sosit pe neașteptate, din noapte, la cârciumă, un bătrân care purta în desagă, după spusele sale „cumpăna ploilor” - un băț cu un pietroi legat cu sfoară. Privindu-l cum mănâncă, Ciobu asculta „ca prins de friguri” melodia cerută: „Rău îi șade, doamne, rău – Muntelui fără părau!”³⁵, unii dintre cei care l-au privegheat, se duseră pe la căruțe să se culce, astfel că nici nu observară cum, aproape de miezul nopții, bătrânul ieși afară și întârzie destul de mult, iar la întoarcere, avea „o licărire în ochi pe care nu i-o băgă nimeni în seamă.”³⁶

Spre sfârșitul nopții, Ciobu, liniștit și resemnat, își ia scurt rămas bun de la toți cei de față, care stăruiau să renunțe la ideea spânzurării. Doar bătrânul schiop îl încurajează și îi dă un sfat: „Du-te fără frică, ești suflet bun, numa să aștepti până ce îi vedea geana soarelui și atunci va fi bine.”³⁷ Ca o ultimă dorință înaintea despărțirii, Ciobu le cere muzicanților să cânte în timp ce se îndepărtează „ca să știe apa și vântul, cerul și pământul că se desparte Ciobu de lumea asta.”³⁸

Ajuns pe creasta muntelui, Ciobu legă funia de un fag rămuos și își aminti că trebuie să aștepte ivirea zorilor. Obosit fiind, adormi. Se trezi buimăcit și tremurând de frig, ploua cu fulgere și tunete. Doar când a văzut funia legănată de vânt și-a amintit înspăimântat toată povestea și, din dorința de a părăsi cât mai repede locul și realitatea, a plecat să doarmă într-o șură părăsită din apropiere. A doua zi, coborând în sat, întâlnește în drum câțiva copii care se jucau în noroi și cântau: „Ciobule, te-ai spânzurat,/ Pământul ni l-ai muiat!”³⁹, s-a sfiit de ei, poate și de decepția pe care ar fi putut-o provoca sătenilor, astfel că a luat-o spre casă pe un drum lăaturalnic.

În următoarea zi, vrând să-l îngroape, sătenii au descoperit dispariția mortului. Cineva l-ar fi întâlnit într-o seară, pe drum, dar s-a ferit de el fiindcă se speria. Nici Ciobu nu s-a mai arătat prin sat, ieșea doar seara, când se ducea în oraș la cumpărături. Probabil personajul se simțea acum vinovat pentru că trăiește, considera că viața lui e rezultatul lașității sale. Încheiase un târg cu ceilalți săteni (cel al sacrificiului) și nu îl respectase, deși efectul scontat se produsese, căci seceta s-a încheiat, dar în același moment, Ciobu încheiase un târg și cu sine însuși (cel al sinuciderii), nici pe acesta nu l-a dus la împlinire, iar conștientizarea propriilor slăbiciuni este simțită de erou drept un eșec total.

Într-o dimineață, Ciobu a fost găsit mort în curte, s-a rupt scara cu care urca în târnaț și a căzut cu capul pe o piatră. Balanța s-a echilibrat, probabil ceea ce era de plătit, s-a plătit, iar moartea poate fi considerată un act eliberator pentru sine.

De remarcat limbajul personajelor, un tezaur de limbă vie, neaoșă, așa cum se vorbea prin părțile acelea. Dialogurile sunt savuroase, presărate cu vorbe de duh, expresii pline de miez, absolut potrivite cu contextul și cu starea sufletească a interlocutorilor angajați în conversația respectivă⁴⁰: „ - Vezi, așa-mi place și mie, dumneata ăl mai bogat om din lume și eu ăl mai sărac. Să știi că se apropie sfârșitul lumii de se iau pe după cap bogații cu săracii.”⁴¹ Se poate întrevădea firea omului, gradul de inteligență, o inteligență nativă generată de o minte ageră: „ - Am înțeles, ai vrea să mă spânzur, doară știu povestea! Numa vezi dumneata că cerul e mai adânc de cum socot oamenii și nu e bine să fie mânjit cu toate scursorile pământului!”⁴² Aceasta era impresia autorului despre oamenii simpli pe care i-a prețuit și i-a immortalizat.

³⁵ *Ibidem*, p. 47.

³⁶ *Ibidem*, p. 47.

³⁷ *Ibidem*, p. 48.

³⁸ *Ibidem*, p. 48.

³⁹ *Ibidem*, p. 50.

⁴⁰ Doina Blaga, *Ovidiu Bîrlea, prozator realist*, în „Discobolul”, Alba Iulia, serie nouă, nr. 121-122-123 (126-127-128) / ian.-febr.- mart., 2008, p. 254-255.

⁴¹ Ovidiu Bîrlea, *Urme pe piatră*, ed. cit., p. 41.

⁴² *Ibidem*, p. 41.

În concluzie, proza scurtă a lui Ovidiu Bîrlea dovedește o bună stăpânire a mijloacelor tehnice ale scrisului. Sunt pagini de puternică trăire psihologică, redată cu un real simț artistic, care transformă volumul de povestiri a scriitorului într-o proză de bună factură artistică. Calitatea valorică a textelor literare cuprinse aici e dincolo de orice îndoială. Autorul știe să aleagă personajele și să le pună în relație unele cu altele, să conceapă o intrigă suficient de atractivă și să contureze o atmosferă pe măsură. Faptul e dovedit și de celelalte șase narațiuni pe care le putem citi în acest volum.⁴³

BIBLIOGRAPHY

1. Bîrlea, Ovidiu, *Urme pe piatră. Schițe și povestiri*, București, Editura Litera, 1974.
2. Blaga, Doina, *Ovidiu Bîrlea, prozator realist*, în „Discobolul”, Alba Iulia, serie nouă, nr. 121-122-123 (126-127-128) / ian.- febr.- mart., 2008.
3. Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain (coordonatori), *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, traducere de Micaela Slăvescu, Laurențiu Zoicaș (coordonatori), Iași, Editura Polirom, 2009.
4. Ispas, Sabina, *Verșul Buciumanilor*, în *Anuarul Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”*, serie nouă, tomul 25, București, Editura Academiei Române, 2014, p. 237.
5. Popa, Mircea, *Ovidiu Bîrlea – prozatorul*, în „Discobolul”, Revistă de cultură, Alba Iulia, serie nouă, anul XX, nr. 235-236-237, iulie-august-septembrie, 2017.

---

⁴³ Mircea Popa, *Ovidiu Bîrlea – prozatorul*, în „Discobolul”, Revistă de cultură, Alba Iulia, serie nouă, anul XX, nr. 235-236-237, iulie-august-septembrie, 2017, p. 217.